Managementsamenvatting:
Financiële Nulmeting Gemeente Druten

Nulmeting Sociaal Domein
2018-2020

Opdrachtgever: Gemeente Druten

Auteur: Karlijn Spanninga
Datum: 11 november 2021
Versie: 1

Voorblijven. Niet bijblijven.

1. Managementsamenvatting

1.1 Aanleiding en doel van dit onderzoek

Gemeente Druten heeft EIFFEL gevraagd een analyse te maken van de uitgaven op het gebied van het sociaal domein met betrekking tot de lokale toegang. Gemeente Druten meent dat de uitgaven binnen het sociaal domein stijgen. De gemeente wil met deze analyse trachten de oorzaak van deze stijging te achterhalen, zodat gericht beleid kan worden gevoerd om met het bestaande budget zo effectief mogelijk kan worden omgegaan.

De onderzoeksperiode bevat de jaren 2018, 2019 en 2020. EIFFEL is gevraagd de door gemeente Druten aangeleverde gegevens te analyseren en te kijken of uit deze analyse trends kunnen worden ontdekt. Waar geen data beschikbaar was heeft EIFFEL de analyse aangevuld met de aangeleverde informatie uit bestaande rapportages van de gemeente Druten.

De gemeente Druten verwerkt persoonsgegevens om haar wettelijke en publieke taken goed uit te kunnen voeren. EIFFEL heeft in deze rapportage aanvullende of nieuwe inzichten geboden in de data die de gemeente zelf tot haar beschikking heeft. Voor deze rapportage heeft EIFFEL in opdracht van de gemeente de beschikbaar gestelde datasets binnen hun eigen (beveiligde) omgeving verwerkt. Dit betreffen verkleinde datasets die daarna op een statistisch niveau zijn verwerkt. Hiermee is voldaan aan de privacy wetgeving.

1.2 Opzet van het onderzoek

Onderzoek is gedaan naar de uitgaven voor de Wmo (alleen Wmo nieuw, Wmo klassiek en Wmo huishoudelijke verzorging), de Jeugdwet, bijzondere bijstand, minimabeleid en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). De onderdelen beschermd wonen (als onderdeel van de WMO oud) en alle taken rondom werk en inkomen vallen buiten de scope van het onderzoek.

Op basis van de aangedragen informatie heeft EIFFEL een inventarisatie per soort regeling gemaakt. Per regeling zijn eerste analyses getrokken en verdiepende vragen geformuleerd. Deze verdiepende vragen gaat Druten waar nodig verder intern analyseren. De scope van het onderzoek van EIFFEL beperkte zich tot de analyse waarna bevindingen en aanbevelingen zijn opgesteld.

1.3 Bevindingen, conclusie en aanbevelingen

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen hebben wij samengevat in 3 onderwerpen:

1. een inhoudelijke analyse van de uitgaven in het sociaal domein;
2. de informatiehuishouding rondom het sociaal domein;
3. het budgetbeheer rondom het sociaal domein.

Ad. 1 Uw gevoel is juist:
Het gevoel dat de kosten in het sociaal domein stijgen is juist. De uitgaven voor de Wmo (nieuw en huishoudelijke verzorging) en Jeugdwet vertonen een stijgende lijn van 4,9 miljoen euro in 2018 naar 7,0 miljoen in 2020. Daarnaast stijgen de totale uitgaven van 5,4 miljoen euro naar 7,7 miljoen euro. Een kanttekening hierbij is wel dat de kosten van schuldhulpverlening alleen in 2020 meetellen. Wanneer daarvan wordt geabstraheerd, zijn de totale kosten in 2020 7,6 miljoen euro.

Totale uitgaven	2018	2019	2020
Wmo nieuw, Wmo hv en Jeugdwet	€ 4.931.874,-	€ 6.360.366,-	€ 6.975.246,-
Wmo klassiek	€ 30.697,-	€ 82.968,20	€ 176.709,67
Bijzondere bijstand en minimabeleid	€ 444.373,-	€ 432.738,-	€ 492.472,-
Schuldhulpverlening	*onbekend*	*onbekend*	€ 121.176,-
Eindtotaal	**€ 5.406.944,-**	**€ 6.876.072,20**	**€ 7.765.603,67**

Analyse op hoofdlijnen
Zowel de Wmo als de Jeugdwet laten binnen de gemeente al jaren een stijgende lijn in uitgaven zien. Hiervoor zijn een aantal redenen toe te wijzen. Wij splitsen deze in landelijke en gemeente specifieke redenen.

Landelijke redenen:

1. <u>Zowel de hoeveelheid als de prijs stijgen:</u>
   Sinds de decentralisatie in 2015 groeit het aantal voorzieningen in de Jeugdwet aanzienlijk. Niet alleen stijgt het aantal cliënten, maar met name de kosten per kind/jeugdige stegen aanzienlijk. Landelijk (Bron Divosa) lijkt er een beeld te zijn dat als gevolg van professionaliteit in de diagnose de jeugdige beter de gemeente weet te vinden, dat de gemeente beter de jeugdige weet te vinden. Daarnaast zijn door de jaren heen meer vergoedingen mogelijk en is meer dienstverlening (producten) ontwikkeld.
2. <u>Budgettaire prikkel is verdwenen:</u>
   De regering heeft ervoor gekozen om het stelsel van de eigen bijdrage voor de Wmo sinds 2019 aan te passen. Waar voorheen op inkomen werd getoetst, is overgestapt op een zogenaamd abonnementstarief van € 19,00 per maand in de eigen bijdrage voor Wmo voorzieningen. Hierdoor is de drempel voor het verkrijgen van voorzieningen aanzienlijk verlaagd en is het burgerinitiatief om zorg zelf te regelen om redenen van budget verdwenen.

Gemeente specifieke redenen:

1. <u>Het ontbreken van een goede naleving van het beoordelingskader:</u>
   Beide wetten hebben een brede doelstelling. Dit vereist een goed beoordelingskader. Het is de vraag of het beoordelingskader binnen de gemeente Druten aanwezig is, dan wel wordt nageleefd. Een slechte naleving van het beoordelingskader kan echter wel een oorzaak voor stijgende kosten

zijn. Als er een gebrek aan een goed functionerend beoordelingskader voor de gemeentelijke toegang is, kan dit een versterkende factor zijn. Daardoor is het lastig om de juiste grondslag voor een voorziening of de hoogte of duur van toe te kennen hulp/ondersteuning vast te stellen. Een onderzoek hiernaar viel echter buiten de scope van het onderzoek.

2. Monitoring nut en noodzaak:
   Het beoordelingskader regelt het hele proces van zorg. Van begin tot eind. Mede als gevolg van een functionerend kader is het niet (tijdig) afschalen of sturen op uitstroom van zorg een veel voorkomende oorzaak.
3. Zichtbaarheid van de toegangspoort:
   Een positieve reden voor de hogere uitgaven is dat de burgers de zorg beter weten te vinden. Dit komt vooral doordat de gemeente haar vindbaarheid en netwerk met netwerkpartners heeft verbeterd.
4. Verandering van de bevolking:
   De landelijke trend van een vergrijzende bevolking speelt ook in de gemeente Druten.
   Als de gemeente Druten bijvoorbeeld een veel groter aantal 65 –plussers heeft, kan dit leiden tot aanzienlijk meer Wmo aanvragen in de afgelopen jaren. De komende jaren neemt het aantal ouderen in de gemeente Druten toe. In 2020 was 8% van de bevolking 75 jaar en ouder, in 2030 loopt dit percentage op naar 12,9%.[1]
5. Het creëren van de burgervraag:
   Een andere niet veel voorkomende oorzaak kan zijn dat een bepaalde zorgverlener cliënten actief benaderd/werft en vervolgens om een voorziening bij de gemeente laat vragen.

1. **Analyse rondom het sociaal domein**
A. Bij zowel Jeugdwet als Wmo zien we stijgingen van de gemiddelde kosten per cliënt. Dit is zeker een punt van aandacht voor een vervolg op deze nulmeting. Oorzaken kunnen gevonden worden in de gemiddelde (verblijfs)duur of in de kosten van een product. Nu de tarieven tussentijds niet bij een nieuwe aanbesteding van zorg gewijzigd zijn, enkel jaarlijks geïndexeerd conform het contract, ligt het voor de hand om eerst de oorzaak te zoeken in de gemiddelde duur van een voorziening of product. Daarvoor is het belangrijk om te kijken of de geboden wet- en regelgeving en daarin opgenomen beoordelingskaders voldoende duidelijkheid geven om hier eenduidige keuzes in te maken en of deze ook daadwerkelijk worden toegepast.

Ad. 2 De informatiehuishouding is nog voor verbetering vatbaar.
Ondanks dat de gemeente Druten al voorwerk had gedaan was het noodzakelijk extra aandacht te besteden aan de onderliggende data om dit in een dashboard samen te voegen. De redenen hiervan waren:

- Geen uniforme applicaties:
  - De verschillende applicaties en portals waar de informatie uit opgehaald moest worden.

- Geen vergelijkbare data:
    - De data vergelijkbaar te maken voor de grafieken en voor analyses.
    - De vergelijkingen van de data cijfers met al bestaande rapportages en het uitzoekwerk rond gevonden verschillen om de juiste analyses af te kunnen leiden.
- Geen vergelijkbare cijfers:
    - De overige cijfers niet in data verkrijgbaar was, dus daardoor uit bestaande rapportages en Excelsheets is overgenomen met een verrijkende analyse.
- Geen langdurige informatie beschikbaar:
    - De onderzoekperiode strekt zich slechts uit over 2018 tot en met 2020. Dit is een relatief korte periode.
- Ontbrekend inzicht in budget en uitgaven per zorgvorm.
    - De informatie over Wmo huishoudelijke verzorging, Wmo klassiek en schuldhulpverlening is erg summier.

2. **Informatiehuishouding**
A. Maak managementrapportages op basis van data, bij voorkeur vanuit een BI dashboard.
B. Maak de informatievoorziening op orde en zorg dat van elke zorg/hulp/ondersteuning soort (of daarbij behorende applicatie) informatie beschikbaar is (wellicht een lijstweergave in Excel).
C. Voeg meer data toe om nader te kunnen analyseren en patronen te ontdekken.
D. Voer nadere analyses uit op de juistheid van de PGB cijfers.
E. Let op verschuivingen bij zorgaanbieders en hoe deze door de regio in de data verwerkt worden.

Ad. 3 Budgetbeheer kan meer pro-actief.

- De gemeente Druten lijkt de kostenontwikkeling te onderzoeken nadat er ergens een tekort ontstaat (reactief) en bekijkt veelal per thema of per project of per in te kopen of te subsidiëren dienst wat de kosten beïnvloeding zal zijn. Vervolgens vindt er nog weinig monitoring plaats of die uitgaven zich daadwerkelijk zo ontwikkelen als aan de voorkant opgeschreven is. Om naar preventieve beïnvloeding van de kosten en goede monitoring en grip te kunnen gaan, hebben we de volgende aanbevelingen opgenomen.
- De gemeente Druten heeft nog geen inzicht op cliëntniveau in de toekenning versus verzilvering. Dit is een nadere analyse die wel te maken is met de beschikbare data.

- De kosten van bijzondere bijstand nemen nog elk jaar toe, terwijl de kosten voor minimabeleid elk jaar afnemen. De vraag is of de gemeente Druten al weet of dit voor de komende jaren voldoende gedekt kan worden uit de Rijksbudgetten, of dat ook hier naar kostenbesparing gekeken moet gaan worden. Andere gemeenten doen dit met name om de bijzondere bijstand voor kosten van bewindvoering (mentorschap en/of curatorschap) te beïnvloeden door nieuwe projecten/dienstverlening op te zetten. De lange termijn resultaten zijn daarvan nog niet bekend.

3. **Budgetbeheer**
A. Stel maandelijks rapportages op die inzicht geven in zowel de budgetten als de realiseatie en analyseer deze structureel. Gebruik hiervoor de kracht van een BI dashboard waarbij geld en prestaties aan elkaar gekoppeld kunnen worden.
B. Voor een BI dashboard is het belangrijk om met elkaar integraal te inventariseren om de behoefte aan informatie te bepalen en welke data daarvoor nodig is. Dit is een voortdurend proces. Ook wanneer een dashboard ontwikkeld is.
C. Verrijk het BI dashboard met gegevens van partners en openbare bronnen om de ontwikkelingen achter de kosten integraler te kunnen volgen en mee te nemen in de kostenontwikkeling.
D. Bespreek maandelijks de uitkomsten van de financiële gegevens in een integraal team in een vastgestelde tijdsperiode.
E. Laat veranderingen/verschuivingen in de financiën gelijk uitzoeken in de uitvoering.